

IV etap edukacyjny

(podstawa programowa konieczna do zrealizowania w szkole ponadgimnazjalnej)

Cele kształcenia – wymagania ogólne

Znajomość struktury obronności państwa

Uczeń rozróżnia struktury obronności państwa, rozumie ich rolę oraz zna formy spełniania powinności obronnych przez organy administracji i obywateli.

Przygotowanie do sytuacji zagrożeń

Uczeń zna zasady postępowania w przypadku wystąpienia zagrożenia życia, zdrowia lub mienia; zna zasady planowania i organizowania działań.

Opanowanie zasad pierwszej pomocy

Uczeń umie udzielać pierwszej pomocy poszkodowanym w różnych stanach zagrażających życiu lub zdrowiu.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

- **System obronności Rzeczypospolitej Polskiej. Powinności obronne władz samorządowych, instytucji i obywateli.** Uczeń:
 - 1) wymienia i uzasadnia polityczne oraz militarne warunki gwarancji bezpieczeństwa państwa,
 - 2) wymienia obowiązki obywateli w zakresie powinności obronnych.
- **Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej.** Uczeń:
 - 1) przedstawia i charakteryzuje organizację Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej,
 - 2) wymienia rodzaje wojsk oraz służb w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej.
- **Ochrona ludności i obrona cywilna.** Uczeń:
 - 1) wyjaśnia podstawowe zasady międzynarodowego prawa humanitarnego,
 - 2) identyfikuje obiekty opatrzone międzynarodowymi znakami ochrony zabytków,
 - 3) wymienia podstawowe środki ochrony ludności,
 - 4) wymienia sposoby i środki ochrony zwierząt,
 - 5) rozpoznaje rodzaje sygnałów alarmowych i zna obowiązki ludności po usłyszeniu alarmu,
 - 6) wskazuje drogi ewakuacji w szkole, omawia zasady ewakuacji ludności i środków materiałowych,
 - 7) potrafi ewakuować się z budynku w trybie alarmowym.
- **Zagrożenia czasu pokoju, ich źródła, przeciwdziałanie ich powstawaniu, zasady postępowania w wypadku ich wystąpienia i po ich ustąpieniu.** Uczeń:
 - 1) wymienia zagrożenia czasu pokoju i wyjaśnia, na czym polegają,
 - 2) wyjaśnia, na czym polega właściwe postępowanie w momentach wystąpienia poszczególnych zagrożeń,
 - 3) wymienia i charakteryzuje źródła zagrożeń w najbliższym otoczeniu szkoły oraz domu,

- 4) przedstawia zasady działania w przypadku zagrożeń czasu pokoju (np. awarii, katastrofy komunikacyjnej, budowlanej), podczas przebywania w domu, szkole, miejscu rekreacji i na trasie komunikacyjnej,
 - 5) wyjaśnia zasady postępowania związane z wyszukiwaniem i wynoszeniem ofiar oraz osób zagrożonych z rejonów porażenia,
 - 6) wskazuje sposoby zapobiegania panice podczas zagrożeń,
 - 7) uzasadnia konieczność przestrzegania zasad bezpieczeństwa własnego i innych ludzi podczas różnorodnych zagrożeń,
 - 8) omawia zasady postępowania podczas zagrożenia terrorystycznego.
- **Zagrożenia występujące w czasie wojny.** Uczeń:
 - 1) charakteryzuje środki rażenia,
 - 2) wymienia konwencjonalne rodzaje broni współczesnego pola walki,
 - 3) wyjaśnia, na czym polega właściwe postępowanie ludności w rejonach rażenia, bronią konwencjonalną,
 - 4) wymienia i wyjaśnia zasadę działania indywidualnych środków ochrony przed bronią masowego rażenia,
 - 5) wymienia zbiorowe środki ochrony przed bronią konwencjonalną,
 - 6) wyjaśnia znaczenie zastępczych budowli ochronnych,
 - 7) omawia zasady ewakuacji z terenów zagrożonych.
 - **Pierwsza pomoc w nagłych wypadkach (zachowanie ratownika).** Uczeń:
 - 1) omawia podstawowe zasady postępowania ratownika w miejscu wypadku,
 - 2) ocenia sytuację w miejscu wypadku,
 - 3) zabezpiecza miejsce wypadku i wzywa profesjonalną pomoc,
 - 4) omawia zasady zapewnienia bezpieczeństwa ratownikowi, poszkodowanym i świadkom zdarzenia,
 - 5) wymienia środki przydatne przy udzielaniu pierwszej pomocy,
 - 6) ocenia stan poszkodowanego i demonstruje sposób skontrolowania jego funkcji życiowych,
 - 7) udziela pierwszej pomocy w razie wystąpienia oparzeń, złamań i zwichnięć, krwotoków, dławienia się ciałem obcym, utraty przytomności, utraty oddechu, zatrzymania krążenia, wstrząsu pourazowego.

Rozkład materiału wraz z planem wynikowym

Jeden temat odpowiada jednej godzinie lekcyjnej. Temat 25. *Choroby cywilizacyjne* jest tematem dodatkowym.

Nr lekcji	Temat	Zagadnienia (materiał nauczania)	Oczekiwane wiadomości i umiejętności. Uczeń:	Kategoria celów ¹	Poziom wymagań ²
Rozdział I. System obronny państwa					
1.	Bezpieczeństwo państwa	<ul style="list-style-type: none"> geopolityczne położenie Polski Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej główne cele polityki bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej powinności władz samorządowych, instytucji i obywateli w zakresie bezpieczeństwa świadczenia obywateli (osobiste i rzeczowe) 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia i uzasadnia polityczne oraz militarne warunki gwarancji bezpieczeństwa państwa 	A, B	P
			<ul style="list-style-type: none"> analizuje aktualną sytuację geopolityczną Polski 	D	W
			<ul style="list-style-type: none"> streszcza główne założenia Strategii Bezpieczeństwa Narodowego RP 	B	PP
			<ul style="list-style-type: none"> wymienia świadczenia obywateli w zakresie powinności obronnych 	A	P
			<ul style="list-style-type: none"> omawia kompetencje i powinności władz publicznych w zakresie obronności 	B	PP
2.	Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej	<ul style="list-style-type: none"> struktura organizacyjna i zadania Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej służba wojskowa i Narodowe Siły Rezerwowe rodzaje Sił Zbrojnych rodzaje wojsk i służb w siłach zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej służba wojskowa kobiet organizacje społeczne działające na rzecz obronności 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia i charakteryzuje organizację Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej 	A, B	P
			<ul style="list-style-type: none"> wymienia i charakteryzuje rodzaje Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej 	A, B	P
			<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia zasady odbywania służby wojskowej w Polsce 	B	PP
			<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, czym są Narodowe Siły Rezerwowe 	B	P
			<ul style="list-style-type: none"> wymienia rodzaje wojsk oraz służb w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej 	A	P
			<ul style="list-style-type: none"> wymienia i charakteryzuje organizacje społeczne działające na rzecz obronności 	A, B	PP

¹ A – zapamiętywanie wiadomości, B – zrozumienie wiadomości, C – stosowanie wiadomości w sytuacjach typowych, D – stosowanie wiadomości w sytuacjach nietypowych i problemowych, E – stosunek do społeczeństwa, F – potrzeby i aspiracje; zgodnie z klasyfikacją Bolesława Niemierki, patrz *Standaryzacja procesu kształcenia*.

² P – podstawowe, PP – ponadpodstawowe, W – wykraczające; zgodnie z klasyfikacją Bolesława Niemierki, patrz *Standaryzacja procesu kształcenia*.

Rozdział II. Ochrona ludności i obrona cywilna					
3.	Ochrona ofiar konfliktów zbrojnych i dóbr kultury	<ul style="list-style-type: none"> • ruch czerwonokrzyżski • Polski Czerwony Krzyż • konwencje prawa międzynarodowego dotyczące ochrony ofiar konfliktów zbrojnych i zdarzeń kryzysowych • wybrane regulacje międzynarodowego prawa humanitarnego • ochrona dóbr kultury • obrona cywilna (OC) 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje, czym są organizacje czerwonokrzyżskie i wymienia ich główne zadania 	B, E	PP
			<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje cele Polskiego Czerwonego Krzyża 	B, E	P
			<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia podstawowe zasady międzynarodowego prawa humanitarnego na przykładzie wybranych regulacji prawnych 	B, E	PP
			<ul style="list-style-type: none"> • identyfikuje obiekty opatrzone międzynarodowymi znakami ochrony zabytków 	C	P
			<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jak prawidłowo zabezpieczyć dobra kultury w razie zagrożenia 	B,	PP
			<ul style="list-style-type: none"> • omawia strukturę organizacyjną OC i sposób jej działania 	A, B	PP
4.	Ochrona ludności, ochrona zwierząt	<ul style="list-style-type: none"> • indywidualne i zbiorowe środki ochrony ludności • sposoby ochrony zwierząt 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia podstawowe środki ochrony ludności 	A	P
			<ul style="list-style-type: none"> • wymienia sposoby i środki ochrony zwierząt 	A	P
			<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie zastępczych budowli ochronnych 	B	PP
			<ul style="list-style-type: none"> • omawia zasady ewakuacji ludności, środków materiałowych i zwierząt 	B	PP
			<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jak się zachować w razie ogłoszenia ewakuacji 	B	P
			<ul style="list-style-type: none"> • potrafi ewakuować się z budynku w trybie alarmowym 	C	P
5.	System wykrywania i alarmowania	<ul style="list-style-type: none"> • system wykrywania i alarmowania (SWiA) • środki alarmowe • systemy alarmowania • alarmy i sygnały alarmowe • alarm i ewakuacja • zachowanie ludności po ogłoszeniu alarmu oraz po jego odwołaniu 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia sposób funkcjonowania systemu wykrywania i alarmowania 	A	PP
			<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje sygnały alarmowe i wyjaśnia, jak należy się zachować po ogłoszeniu określonego alarmu 	C	P
			<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje sygnały informujące o odwołaniu alarmu i wyjaśnia, jak zachować się w sytuacji odwołania alarmu 	C, B	P
			<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje drogi ewakuacji w szkole 	C	P

Rozdział III. Zagrożenia czasu pokoju

6.	Źródła zagrożeń	<ul style="list-style-type: none"> • zagrożenia naturalne • zagrożenia spowodowane działalnością człowieka • zagrożenia społeczne • postępowanie zapobiegawcze • sytuacja kryzysowa i stan nadzwyczajny 	• wymienia zagrożenia czasu pokoju	A	P
			• charakteryzuje zagrożenia czasu pokoju	B	PP
			• omawia sposób postępowania w razie wystąpienia poszczególnych zagrożeń	B, E	P
			• wyjaśnia różnicę pomiędzy sytuacją kryzysową i stanem nadzwyczajnym	B	PP
			• omawia sposoby zapobiegania panice podczas zagrożeń	B, E	P
			• uzasadnia konieczność przestrzegania zasad bezpieczeństwa własnego i innych ludzi podczas różnorodnych zagrożeń	B, E	PP
7.	Zanieczyszczenia	<ul style="list-style-type: none"> • źródła i rodzaje zanieczyszczeń • toksyczne środki przemysłowe (TSP) • zapobieganie skutkom zanieczyszczeń 	• wymienia źródła zanieczyszczeń, ze szczególnym uwzględnieniem najbliższego otoczenia, np. szkoły oraz domu	A	P
			• charakteryzuje źródła zanieczyszczeń	B	PP
			• wymienia i charakteryzuje rodzaje toksycznych środków przemysłowych	A, B	P
			• wyjaśnia, jak zapobiega się skutkom zanieczyszczeń	B	PP
8.	Ekstremalne warunki pogodowe	<ul style="list-style-type: none"> • postępowanie w razie niesprzyjających warunków pogodowych zimą i latem • postępowanie w razie porywistych wiatrów • zachowanie w czasie burzy 	• wymienia źródła zagrożeń w najbliższym otoczeniu szkoły oraz domu	A	P
			• charakteryzuje źródła zagrożeń w najbliższym otoczeniu szkoły oraz domu	B	PP
			• omawia zasady postępowania w razie podróżowania w niesprzyjających warunkach pogodowych zimą	B	P
			• podaje zasady zachowania się w upalne dni	A	P
			• omawia sposób postępowania w wypadku ogłoszenia zagrożenia wiatrami huraganowymi	B	P
			• streszcza zasady zachowania się w czasie burzy	B	P

9.	Pożary	<ul style="list-style-type: none"> • najczęstsze przyczyny pożarów • zapobieganie pożarom • zasady profilaktyki pożarowej • środki gaśnicze i podręczny sprzęt gaśniczy • algorytm postępowania po wystąpieniu pożaru • znaki ochrony przeciwpożarowej • zasady ochrony własnego bezpieczeństwa w razie pożaru (ewakuacja szkoły, zakładu pracy; samoewakuacja) • ratowanie zwierząt • znaki ewakuacyjne • postępowanie po ustąpieniu zagrożenia 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia źródła zagrożeń pożarem, ze szczególnym uwzględnieniem najbliższego otoczenia, np. szkoły, domu 	A	P
			<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje ww. źródła zagrożeń 	B	PP
			<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje zasady profilaktyki przeciwpożarowej 	B	PP
			<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje rodzaje podręcznego sprzętu gaśniczego 	C	P
			<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje znaki ochrony przeciwpożarowej 	C	P
			<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje znaki ewakuacyjne 	C	P
			<ul style="list-style-type: none"> • wymienia czynności, które należy wykonać po wystąpieniu pożaru 	B	P
			<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia zasady ratowania zwierząt w razie pożaru 	B	PP
			<ul style="list-style-type: none"> • opisuje drogę ewakuacji ze swojego domu/mieszkania 	B	P
			<ul style="list-style-type: none"> • opisuje drogę ewakuacji z budynku szkoły 	B	PP
10.	Powodzie	<ul style="list-style-type: none"> • przyczyny powodzi • zapobieganie powodziom • stan alarmowy i stan ostrzegawczy • postępowanie po wystąpieniu powodzi • postępowanie po opadnięciu wód powodziowych • bezpieczeństwo ratownika 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia źródła zagrożenia powodzią, ze szczególnym uwzględnieniem najbliższego otoczenia 	A, C	P
			<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje ww. źródła zagrożeń 	B	PP
			<ul style="list-style-type: none"> • omawia zasady bezpieczeństwa na terenach powodziowych 	B	P
			<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i uzasadnia niezbędne działania przygotowujące do ewakuacji z terenów zagrożonych powodzią 	A, B	PP
			<ul style="list-style-type: none"> • podaje zakres przygotowań do nadejścia wód powodziowych 	B	P
			<ul style="list-style-type: none"> • omawia sposób postępowania po opadnięciu wód powodziowych 	B	PP
			<ul style="list-style-type: none"> • omawia zasady bezpieczeństwa obowiązujące ratowników na terenach zalanych 	B, C	PP

11.	Zagrożenia bezpieczeństwa osobistego	<ul style="list-style-type: none"> • kradzież kieszonkowa • napad rabunkowy, pobicie • usiłowanie gwałtu • uprowadzenie, kidnaping • odurzenie środkiem psychoaktywnym wbrew woli • napad na mieszkanie, wtargnięcie napastnika do domu • zagrożenia płynące z internetu 	• wymienia rodzaje zagrożeń osobistych	A	P
			• charakteryzuje rodzaje zagrożeń osobistych	B	PP
			• wymienia miejsca, w których należy zachować szczególną ostrożność, aby uniknąć określonego zagrożenia osobistego	A	P
			• wymienia okoliczności sprzyjające wystąpieniu zagrożeń osobistych	B	P
			• wymienia sposoby przeciwdziałania zagrożeniom osobistym	A	P
12.	Awarie, wypadki, katastrofy	<ul style="list-style-type: none"> • awaria, wypadek, katastrofa • główne przyczyny awarii, wypadków i katastrof • postępowanie ratownicze • wyszukiwanie i wynoszenie uszkodzonych • zapobieganie panice • postępowanie po wybuchu paniki 	• definiuje terminy <i>wypadek</i> , <i>katastrofa</i> , <i>awaria</i> i wyjaśnia różnicę pomiędzy nimi	A, B	P
			• przedstawia zasady działania ratowniczego w razie wypadku lub katastrofy komunikacyjnej, budowlanej, komunalnej, górniczej, przemysłowej i hydrotechnicznej	B	PP
			• dobiera odpowiedni sposób transportu uszkodzonych do poniesionych przez nich obrażeń	C	P
			• omawia sposoby przeciwdziałania panice	B, E	P
			• omawia sposób postępowania w razie wybuchu paniki	B, E	PP

13.	Zagrożenia terrorystyczne. Zagrożenia w szkole	<ul style="list-style-type: none"> • terroryzm i jego źródła we współczesnym świecie • zasady zachowania się w przypadku ataku terrorystycznego lub tzw. sytuacji zakładniczej • postępowanie w razie ataku gazowego, podejrzanej przesyłki pocztowej, wybuchu bomby • zagrożenia w szkole 	• wymienia rodzaje najczęstszych aktów terrorystycznych	A	P
			• omawia zasady zachowania się w przypadku ataku terrorystycznego lub tzw. sytuacji zakładniczej	B	P
			• wymienia i charakteryzuje zagrożenia, z jakimi można się spotkać w najbliższym otoczeniu domu i szkoły	A, B	P
			• przedstawia sposoby postępowania w razie wystąpienia zagrożenia na terenie szkoły	C, D	PP
Rozdział IV. Zagrożenia czasu wojny					
14.	Konwencjonalne rodzaje broni współczesnego pola walki	<ul style="list-style-type: none"> • broń konwencjonalna • sposoby ochrony przed rażeniem broni konwencjonalnej 	• wymienia rodzaje broni konwencjonalnej	A	P
			• wymienia zbiorowe środki ochrony przed bronią konwencjonalną	A	P
			• omawia czynniki rażenia poszczególnych rodzajów broni konwencjonalnej	B	PP
			• wyjaśnia, na czym polega właściwe postępowanie ludności w rejonach rażenia bronią konwencjonalną	B	PP

15.	Broń masowego rażenia	<ul style="list-style-type: none"> • rodzaje broni masowego rażenia (BMR) – broń jądrowa, chemiczna, biologiczna • czynniki rażenia BMR • skutki wybuchów atomowych w Japonii w 1945 roku 	• wymienia rodzaje broni masowego rażenia	A	P
			• wymienia rodzaje wybuchów jądrowych i omawia ich skutki	A	PP
			• wymienia czynniki rażenia broni jądrowej	A	P
			• omawia czynniki rażenia broni jądrowej	B	PP
			• charakteryzuje środki rażenia broni chemicznej i biologicznej	B	P
			• podaje przykłady bojowych środków toksycznych (BST)	A	P
			• omawia oddziaływanie wybranych BST na organizmy żywe	B	P
			• omawia sposób postępowania w razie zagrożenia użycia broni biologicznej bądź wystąpienia zagrożenia biologicznego	B	P
			• proponuje skuteczne sposoby ochrony przed skutkami użycia środków zapalających, BST i broni biologicznej	D	PP
• charakteryzuje rozmiar strat i zniszczeń po użyciu amerykańskich bomb atomowych w 1945 r.	B	PP			
16.	Indywidualne środki ochrony przed bronią masowego rażenia	<ul style="list-style-type: none"> • indywidualne środki ochrony dróg oddechowych i skóry • zasady działania i użytkowania indywidualnych środków ochrony dróg oddechowych i skóry 	• wymienia rodzaje indywidualnych środków ochrony dróg oddechowych	A	P
			• omawia budowę i zasadę działania indywidualnych środków ochrony dróg oddechowych	B	PP
			• omawia zasadę działania indywidualnych środków ochrony przed bronią masowego rażenia	A, B	P
			• objaśnia, jak należy założyć maskę przeciwgazową	C	P

Rozdział V. Pierwsza pomoc

17.	Postępowanie na miejscu wypadku	<ul style="list-style-type: none"> algorytm postępowania ratowniczego bezpieczeństwo własne ratownika bezpieczeństwo poszkodowanych i świadków zdarzenia przepisy ustawodawcze dotyczące udzielania pierwszej pomocy 	<ul style="list-style-type: none"> omawia podstawowe zasady postępowania ratownika na miejscu zdarzenia 	B, E	P
			<ul style="list-style-type: none"> wymienia czynności, które należy wykonać, aby ocenić sytuację na miejscu zdarzenia i umie tę wiedzę zastosować w praktyce 	B, C	P
			<ul style="list-style-type: none"> zabezpiecza miejsce wypadku 	C	P
			<ul style="list-style-type: none"> omawia zasady zapewnienia bezpieczeństwa ratownikowi, poszkodowanym i świadkom zdarzenia 	B, E	PP
			<ul style="list-style-type: none"> wymienia numery alarmowe i poprawnie konstruuje komunikat wezwania profesjonalnej pomocy na miejsce zdarzenia 	A, B	P
			<ul style="list-style-type: none"> przywołuje przepisy prawne dotyczące udzielania pierwszej pomocy 	B	PP
18.	Środki pierwszej pomocy	<ul style="list-style-type: none"> wyposażenie apteczki pierwszej pomocy sposób przechowywania leków improvizowane środki opatrunkowe 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia środki przydatne podczas udzielania pierwszej pomocy 	A	P
			<ul style="list-style-type: none"> omawia zasady przechowywania leków 	B	PP
			<ul style="list-style-type: none"> dobiera środki opatrunkowe z apteczki do rodzaju urazu 	C	P
			<ul style="list-style-type: none"> proponuje improvizowane środki opatrunkowe w zależności od urazu 	C	PP

19.	Resuscytacja krążeniowo-oddechowa	<ul style="list-style-type: none"> • objawy zatrzymania krążenia i oddychania • algorytm podstawowych zabiegów resuscytacyjnych • resuscytacja u dzieci • automatyczny defibrylator zewnętrzny (AED) 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia zasady zapewnienia bezpieczeństwa ratownikowi i poszkodowanemu oraz świadkom zdarzenia 	B, E	P
			<ul style="list-style-type: none"> • wymienia objawy zatrzymania krążenia i oddychania 	B, E	P
			<ul style="list-style-type: none"> • ocenia stan poszkodowanego i demonstruje sposób skontrolowania jego funkcji życiowych 	C, E	P
			<ul style="list-style-type: none"> • potrafi ułożyć poszkodowanego w pozycji bezpiecznej 	C	P
			<ul style="list-style-type: none"> • potrafi wykonać samodzielnie resuscytację krążeniowo-oddechową u dorosłych i dzieci 	C	P
			<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, do czego służy automatyczny defibrylator zewnętrzny (AED) 	B	PP
			<ul style="list-style-type: none"> • potrafi prawidłowo zastosować automatyczny defibrylator zewnętrzny (AED) – z wykorzystaniem urządzenia treningowego 	D	PP
20.	Inne zagrożenia zdrowia i życia	<ul style="list-style-type: none"> • zasłabnięcie, utrata przytomności, zawał serca, udar mózgu, napad drgawek, napad padaczkowy – charakterystyka zagrożenia, objawy • postępowanie zapobiegawcze w przypadku omdlenia • postępowanie ratownicze w przypadku ww. zagrożeń zdrowia i życia 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi udzielić pierwszej pomocy w przypadku zasłabnięcia, utraty przytomności, zawału serca, udaru mózgu oraz napadu drgawek 	C, E	P
			<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega postępowanie zapobiegawcze w przypadku omdlenia 	B	P
			<ul style="list-style-type: none"> • omawia zasady postępowania w wypadku, gdy poszkodowany skarży się na ból w klatce piersiowej 	B, E	P
21.	Obrażenia kości i stawów	<ul style="list-style-type: none"> • rodzaje złamań i ich charakterystyka • zwichnięcia i skręcenia stawów • obrażenia głowy i kręgosłupa 	<ul style="list-style-type: none"> • udziela pierwszej pomocy w przypadkach urazów kostno-stawowych 	C, E	P
			<ul style="list-style-type: none"> • zakłada opatrunek odpowiedni do rodzaju i miejsca urazu 	C, E	P

22.	Tamowanie krwotoków	<ul style="list-style-type: none"> • rany (rodzaje, klasyfikacja) • proces gojenia się ran • zasady aseptyki i antyseptyki • pierwsza pomoc w przypadku krwotoku • zakładanie opatrunku osobistego na zranioną kończynę • sposoby skutecznego bandażowania 	• wymienia rodzaje ran i krwawień	A	P
			• rozpoznaje rodzaje ran i potrafi je zaklasyfikować do odpowiedniej kategorii	C, E	P
			• wymienia czynniki wpływające na szybkość gojenia się ran	B	PP
			• zakłada opatrunek odpowiedni do rodzaju i miejsca zranienia	C, E	P
23.	Obrażenia termiczne. Postępowanie przeciwkrwotoczne	<ul style="list-style-type: none"> • obrażenia termiczne i chemiczne • udar słoneczny i udar cieplny • wychłodzenie i odmrożenie • postępowanie przeciwwstrząsowe 	• rozpoznaje poszczególne rodzaje obrażeń termicznych	C	P
			• udziela pierwszej pomocy w przypadkach obrażeń termicznych	C, E	P
			• podejmuje działania przeciwwstrząsowe	C, E	PP
24.	Inne przypadki obrażeń	<ul style="list-style-type: none"> • ciało obce w organizmie (w oku, uchu, nosie, przetyku, tchawicy, skórze) • zadławienie • ukąszenia i użądlenia • pierwsza pomoc w przypadku pogryzienia przez zwierzę • zatrucia • ratowanie tonących 	• udziela pierwszej pomocy w przypadku utkwienia ciała obcego w organizmie, zadławienia, ukąszenia, użądlenia, pogryzienia, zatrucia	C, E	P
			• udziela pomocy tonącemu	C, E	P
25.	Choroby cywilizacyjne	<ul style="list-style-type: none"> • <i>przyczyny chorób cywilizacyjnych</i> • <i>rodzaje chorób cywilizacyjnych</i> • <i>profilaktyka chorób cywilizacyjnych</i> • <i>walka ze stresem</i> 	• <i>wymienia główne przyczyny chorób cywilizacyjnych</i>	A, B	PP
			• <i>wymienia główne choroby cywilizacyjne</i>	A	PP
			• <i>proponuje zestaw działań łagodzących skutki stresu</i>	B	PP

Kryterium oceniania

Ocena – celujący (najwyższa ocena)

Uczeń spełnia wszystkie kryteria na ocenę bardzo dobrą. A ponadto:

- wykazuje szczególne zainteresowanie przedmiotem,
- samodzielnie formułuje problemy, jest dociekliwy i konsekwentnie dąży do rozwiązania problemu,
- bierze udział w konkursach i olimpiadach przedmiotowych.

Ocena – dobry

Uczeń opanował wiadomości i umiejętności wyznaczone zakresem treści nauczania, tzn.:

- wykazuje się znajomością i rozumieniem wielu pojęć,
- sprawnie, ale nie zawsze precyzyjnie, posługuje się odpowiednią terminologią w teorii i praktyce,
- logicznie rozumuje, przy czym nie zawsze wybiera prosty sposób rozwiązania,
- samodzielnie rozwiązuje typowe zadania,
- potrafi zastosować wiedzę i umiejętności do rozwiązywania zadań praktycznych.

Ocena – dostateczny

Uczeń opanował wiadomości i umiejętności istotne wewnątrzprzedmiotowo, istotne ponadprzedmiotowo oraz użyteczne, tzn.:

- zna i rozumie podstawowe pojęcia,
- przy rozwiązywaniu zadań nie zawsze sprawnie posługuje się odpowiednią terminologią w wymiarze teoretycznym,
- czasami samodzielnie analizuje i rozwiązuje typowe zadania,
- zadania rozwiązuje najczęściej przy pomocy nauczyciela, popełnia błędy, rozwiązuje nie zawsze starannie,
- jego wypowiedzi (ustne i pisemne) są na ogół poprawne językowo i stylistycznie, posługuje się jednak ubogim słownictwem,
- współdziała w zespole lub grupie, zachowując odpowiednie normy.

Ocena – dopuszczający

Uczeń opanował wiadomości i umiejętności, które są konieczne (tj. łatwe, najistotniejsze wewnątrzprzedmiotowe i ponadprzedmiotowe oraz najbardziej użyteczne), aby mógł kontynuować naukę, tzn.:

- zna najbardziej podstawowe pojęcia,
- analizuje i rozwiązuje zadania najczęściej przy pomocy nauczyciela,

- czasami samodzielnie potrafi rozwiązać proste zadania w sytuacjach typowych, zadania rozwiązuje długo, niekiedy niestarannie,
- bardzo często popełnia błędy,
- jego wypowiedzi (ustne i pisemne) są mało poprawne językowo i stylistycznie,
- współdziała w zespole lub grupie, zachowując odpowiednie normy, ale jego działania są nie zawsze skuteczne.
- przy rozwiązywaniu problemu nie uwzględnia wszystkich aspektów,
- jego wypowiedzi (ustne i pisemne) są poprawne językowo i stylistycznie,
- współdziała w zespole lub grupie, zachowując odpowiednie normy.